

UDK: 930(497.5=512.161)"1927/..."

930.25(=512.161)

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 16. 12. 2014.

Prihvaćeno: 1. 4. 2015.

Povijest turkoloških istraživanja u Hrvatskoj i Katedre za turkologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu

ANĐELKO VLAŠIĆ

TÜBİTAK Research Fellow, Koç University, Istanbul, Turska*

U radu se na temelju gradiva Arhiva Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i relevantne literature obrađuje povijest individualnih i institucionalnih turkoloških istraživanja u Hrvatskoj. U Zagrebu je 1927. osnovana Orijentalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i te je godine Akademija zadužila njemačkoga turkologa Franza Babingera da sakuplja orijentalne rukopise u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Već iduće godine taj je posao preuzeo ruski turkolog Aleksej Olesnicki i idućih je godina sakupio 1966 rukopisa, 660 dokumenata i preko 500 knjiga za Orijentalnu zbirku te napisao mnoge vrijedne radove. Osim toga, Olesnicki je 1937. imenovan za profesora turskoga jezika na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, ali je njegov rad prekinut preranom smrću 1943. godine. Znanstvenom radu Olesnickoga na turkološkom polju prethodili su radovi Čire Truhelke početkom XX. stoljeća. Od sedamdesetih godina prošloga stoljeća taj rad nastavlja Muhamed Ždralović, od osamdesetih Nenad Mračanin, od devedesetih Ekrem Čaušević, Vesna Miović i Tatjana Paić-Vukić, a u novom se tisućljeću turkološkim istraživanjima pridružuju Kornelija Jurin Starčević, Vjeran Kursar, Dino Mujadžević, Marta Andrić, Barbara Kerovec i Azra Abadžić Navaey. S druge strane, 1943. nenadano ugaslo mjesto profesora turskoga jezika na Filozofskom fakultetu oživljeno je 1994. osnivanjem Katedre za turkologiju, na čijem je čelu Ekrem Čaušević i na kojoj predaju i Marta Andrić, Barbara Kerovec i Azra Abadžić Navaey, dva strana lektora te vanjski suradnici s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i Filozofskoga fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Ključne riječi: turkologija, osmanistika, Orijentalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Ekrem Čaušević, Katedra za turkologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

* Napomena autora: ovime izražavam zahvalnost na potpori koju mi Vijeće za znanstvena i tehnološka istraživanja Republike Turske (TÜBİTAK) pruža u mojem postdoktorskom istraživanju u sklopu Programa istraživačkih stipendija za strane istraživače – TUBİTAK BİDEB 2216.

Počeci turkoloških istraživanja u Hrvatskoj i nastanak Orijentalne zbirke Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Turkologija kao znanstvena disciplina koja izučava turkijske jezike, povijest i kulturu postoji na brojnim europskim i svjetskim sveučilištima i institutima na kojima se uče i izučavaju strani jezici i kulture kao dio svjetske kulturne baštine. Razvoj turkologije tijekom XIX. stoljeća i spoznaja njezina značenja za temeljito proučavanje povijesti imali su svoj odraz i u zagrebačkim znanstvenim krugovima. Prva osoba koja se u Hrvatskoj znanstveno bavila turkologijom bio je arheolog i povjesničar umjetnosti Ćiro Truhelka, koji je napisao nekoliko turkoloških radova u drugom desetljeću XX. stoljeća. Težnje za institucionalnim začetkom turkoloških istraživanja iskazane su već krajem XIX. stoljeća, kada su znanstvenici Vjekoslav Klaić i Izidor Kršnjavi zagovarali osnivanje katedre za orijentalne studije na zagrebačkom sveučilištu, ali ta ideja nije ostvarena. Idući je pokušaj proveden 1918., kada je predloženo da se osnuje orijentalna sekcija pri Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti (JAZU; poslije preimenovana u Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, HAZU). Na inicijativu akademika Vladimira Mažuranića tadašnji je predsjednik JAZU Gavro Manojlović angažirao Franza Babingera, docenta berlinskoga sveučilišta, da počne prikupljati orijentalne rukopise. Babinger je s tim zadatkom proputovao Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu (BiH) i Sandžak tijekom 1927. i 1928. i skupio 500-tinjak kodeksa i preko 300 tiskanih knjiga. Zbog nagloga povećanja broja otkupljenih i darovanih rukopisa Babinger je predložio Alekseja Olesnickoga za taj posao.¹

Aleksej Akimovič Olesnicki (1888. – 1943.) bio je ruski orijentalist ukrajinskoga podrijetla i prvi voditelj Orijentalne zbirke HAZU. Olesnicki je 1910. diplomirao na Odsjeku za orijentalne jezike Lazarevskog instituta istočnih jezika u Moskvi i na Arheološkom zavodu u Petrogradu 1917., a zatim je u ruskoj vojsci i diplomaciji bio prevoditelj za orijentalne jezike i šifrant. Zbog izbijanja Oktobarske revolucije 1917. emigrirao je u Istanbul, a odande je 1922. izbjegao u Jugoslaviju i od 1924. živio u Zagrebu. Zaposlio se u JAZU 1928. na mjestu honorarnoga službenika za prikupljanje orijentalnih rukopisa i njihovu katalošku obradu i tim se poslom bavio sve do svoje smrti. Akademija se preko svojega predsjednika Manojlovića obratila mnogim imućnijim građanima i industrijskim i bankovnim poduzećima za novčane priloge, pa je prikupljen novac potreban za daljnji otkup orijentalnih kodeksa i knjiga.² Tako je Olesnicki mogao u više navrata putovati u BiH, Sandžak, na Kosovo i u Makedoniju radi otkupljivanja rukopisne građe na orijentalnim jezicima. Na svojim je pu-

¹ Sulejman Bajraktarević, "Kratak osvrt na istorijat Orijentalne zbirke Jugoslavenske akademije u Zagrebu", *Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslovenskih naroda pod turskom vladavinom* 2 (1951): 315.

² Isto, 315-316; Muhamed Ždralović, "Aleksiej Olesnicki i Orijentalna zbirka Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (u povodu 30. godišnjice smrti A. Olesnickog)", *Radovi Arhiva Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 2 (1973): 97.

tovanjima (1929., 1930. i 1932.) otkupio mnoge vrijedne obiteljske rukopisne zbirke. Za primjer se može istaknuti da je tijekom putovanja po BiH u ožujku i travnju 1932. primio na dar ili otkupio 149 kodeksa i 108 drugih dokumenata. Iste je godine boravio u Parizu, gdje je u Nacionalnoj knjižnici proučavao orijentalnu građu koja se odnosi na južnoslavenske zemlje.³

Olesnicki je prikupljene rukopise obrađivao i katalogizirao. Kroz njegove je ruke prošlo 1910 katalogiziranih i 56 nekatalogiziranih rukopisa, 660 dokumenata i više od 500 knjiga. Za usporedbu, Orijentalna zbirka danas sadrži oko 2100 rukopisa, 750 dokumenata te više od tisuću knjiga i stručnih časopisa. Olesnicki je također sastavio 3600 kartica s glavnim arhivističkim i diplomatskim podacima o rukopisima i bilješke o autorima djela na orijentalnim jezicima. Autor je i zapaženih znanstvenih radova o hrvatsko-osmanskim i rusko-osmanskim ratovima, o bitci na Kosovu polju, o epskom junaku Đerzelezu Aliji itd.⁴

Drugi svjetski rat osujetio je daljnji razvoj Orijentalne zbirke JAZU. Nakon što je dovršio katalogizaciju svih rukopisa Zbirke, Olesnicki se tijekom rata usredotočio na nastavničku djelatnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i na znanstveni rad na temelju bogatoga materijala Zbirke koji je prikupio na svojim putovanjima i u pariškoj Nacionalnoj knjižnici.⁵ Njegovom naglom smrću u lipnju 1943. Zbirka je ostala bez stručnoga nadzora. Zato je nakon 1943. cjelokupni materijal Zbirke stavljen u sanduke i smješten u spremište JAZU.⁶ Od spomenutih događaja 1943. pa sve do 1948. na Zbirci se uopće nije radilo, a tada je povjerena orijentalistu Sulejmanu Bajraktareviću, koji je, kao kustos Zbirke, novim rukopisima i dokumentima nastavio povećavati njezin fond te priručnu knjižnicu Zbirke.⁷ Idući voditelj Orijentalne zbirke bio je Muhamed Ždralović, a danas je voditeljica dr. sc. Tatjana Paić-Vukić.⁸

Po svojem sastavu, Zbirka ima mnogo vrijednih rukopisa osmanske i perzijske književnosti, veći broj povijesnih djela i glosara na arapskom, perzijskom i osmanskom jeziku, 20-ak kodeksa kanun-nama, nekoliko kadijskih sidžila i medžmua te brojne rukopise religioznoga sadržaja. Mnoga su djela unikatna ili veoma rijetka, a time Zbirka dobiva značenje jedne od najvrednijih zbirki jugoistočne Europe, pa i šire.⁹

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i turski Institut Yunus Emre potpisali su u siječnju 2014. Protokol o suradnji na osnovi kojega je tijekom

³ Ždralović, "Aleksiej Olesnicki", 101-102.

⁴ *Isto*, 103.

⁵ Bajraktarević, "Kratak osvrt", 316.

⁶ Više o tome: Sulejman Bajraktarević, "O razvitku Orijentalne zbirke Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu", *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godine 1949-1950*, 57 (1953): 147-154.

⁷ Bajraktarević, "Kratak osvrt", 317.

⁸ "Nastavnici: Tatjana Paić-Vukić", Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (dalje: KTFFSZ), pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/nastavnici.html>.

⁹ Bajraktarević, "Kratak osvrt", 317.

siječnja i veljače iste godine Orijentalna zbirka digitalizirana da bi se njezina građa sačuvala za budućnost. Osim toga, dogovoreno je tiskanje višesveščanoga kataloga rukopisa Zbirke na hrvatskom i turskom jeziku. Digitalne kopije rukopisa pohranjene su u knjižnici Süleymaniye u Istanbulu i u HAZU, a predviđena je i izložba građe Zbirke.¹⁰

Proces digitalizacije dogovoren je i između Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK) u Zagrebu i Instituta Yunus Emre. Na temelju njihova Ugovora o suradnji, u veljači 2014. digitalizirana je građa Orijentalne zbirke NSK koja se nalazi u fondu Zbirke rukopisa i starih knjiga, a obuhvaća orijentalne rukopise na osmanskome turskom, arapskom i perzijskom jeziku pisane arapskim pismom. Orijentalnu zbirku NSK kataloški je obradila Tatjana Paić-Vukić. Zbirka ima 163 jedinice i šest neuvezanih ulomaka rukopisne građe te približno 300 tiskanih knjiga. Djelatnici Instituta Yunus Emre digitalizirali su i orijentalne rukopise Hrvatskoga državnog arhiva,¹¹ gdje se također nalaze iznimno vrijedni osmanski dokumenti. Ondje je pohranjena *Šahnama* ("Knjiga kraljeva"), grandiozni ep perzijskoga pjesnika Firdusija (940.? – 1020.). Rukopisni kodeks *Šahname* priskrbio je austrougarski diplomat Franz Ottenfels (1778. – 1851.). Osobitu vrijednost Ottenfelsovoj *Šahnami* daje njezinih 20 rijetko uspjelih minijatura kojima su ilustrirani pojedini događaji i dočarani prizori iz toga junačkog epa.¹² Drugi vrijedni osmanski dokumenti nalaze se u Dubrovniku, Makarskoj, Zaostrugu, Šibeniku, Živogošću, Visovcu i Sinju.¹³

Osmanističko-turkološka istraživanja krajem XX. i početkom XXI. stoljeća

Od sedamdesetih godina prošloga stoljeća turkološkim se radovima javlja Muhamed Ždralović, a od osamdesetih osmanističkim radovima Nenad Moaćanin. Nakon toga, u devedesetim godinama radove iz područja turkologije, osmanistike i orijentalistike objavljuju Ekrem Čaušević, Vesna Miović i Tatjana Paić-Vukić.

Turkolog Muhamed Ždralović do svoje je smrti 2007. u svojstvu voditelja Orijentalne zbirke HAZU istraživao njezinu građu i objavljavao radove o islamskom kulturnom naslijeđu na Balkanu.¹⁴ Osmanist Nenad Moaćanin au-

¹⁰ Jadranka Dizdar, "Zajednička povijest u sjećanjima i kompjutoru", *Oslobođenje*, (Sarajevo), 15. II. 2014., 28-29.

¹¹ "Digitalizacija orijentalnih rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu", Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.nsk.hr/digitalizacija-orijentalnih-rukopisa-nacionalne-i-sveucilisne-knjiznice-u-zagrebu/>.

¹² Sulejman Bajraktarević, "Ottenfelsova orijentalistička zbirka u zagrebačkom Državnom arhivu", *Zbornik Historijskog instituta JAZU 2* (1959): 75-130.

¹³ O rukopisima u Živogošću i Makarskoj vidi: Sulejman Bajraktarević, "Turski dokumenti franjevačkih samostana u Živogošću i u Makarskoj", *Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije 4* (1961): 383-392.

¹⁴ Mustafa Jahić, "In memoriam – dr. Muhamed Ždralović (1944–2007)", *Annals of the Gazi Husrev-bey Library 25-26* (2006-2007): 395-396.

tor je pionirskih radova iz osmanistike u Hrvatskoj; među ostalim, napisao je nekoliko kapitalnih monografija o hrvatskom i bosansko-hercegovačkom prostoru od XV. do XVIII. stoljeća, a kruna njegova dosadašnjega rada svakako je knjiga *Town and country on the middle Danube, 1526–1690* (objavljena u Leidenu 2006.), koja je vjerojatno najznačajnije djelo hrvatske osmanistike.¹⁵ Turkolog Ekrem Čaušević, izvanredan poznavatelj turskoga jezika, autor je prvih radova u Hrvatskoj iz lingvističke turkologije, proučava gramatike i rječnike turskoga jezika bosanskih franjevaca, a posebno je važna njegova *Gramatika suvremenoga turskog jezika* (objavljena u Zagrebu 1996.), zasigurno najbolja gramatika turskoga jezika nastala u jugoistočnoj Europi i cijenjena i u svjetskim turkološkim krugovima.¹⁶ Orijentalistica Vesna Miović radi u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku; ondje istražuje osmanske arhivske izvore Državnoga arhiva u Dubrovniku, a preko njih odnose Dubrovačke Republike i Osmanskoga Carstva na svim razinama, od međudržavne do pojedinačne, te povijest dubrovačkih Židova u doba Dubrovačke Republike i nakon njezina sloma.¹⁷ Orijentalistica Tatjana Paić-Vukić zaposlena je u Orijentalnoj zbirci HAZU, a bavi se arabičkim rukopisima i objavljuje radove iz orijentalne filologije i osmanske kulturne povijesti; među ostalim, autorica je knjige *Svijet Mustafe Muhibbija, sarajevskoga kadije* (objavljene u Zagrebu 2007.), u kojoj se, prvi put u hrvatskoj historiografiji, govori o povijesti svakodnevice vjersko-pravne elite bosanskoga osmanskog društva.¹⁸

U novom se tisućljeću turkološkim istraživanjima pridružuju osmanistica Kornelija Jurin Starčević, koja se na Filozofskom fakultetu u Zagrebu bavi društvenom, gospodarskom i kulturnom poviješću hrvatskih zemalja u razdoblju osmanske vladavine,¹⁹ zatim osmanist Vjeran Kursar, koji na Filozofskom fakultetu uglavnom istražuje etno-konfesionalne odnose na Balkanu u osmanskome razdoblju,²⁰ te turkolog Dino Mujadžević, koji se kao stipendist

¹⁵ Dino Mujadžević, "Town and country on the middle Danube, 1526-1690 (Nenad Močanin)", *Scrinia Slavonica* 11 (2011), br. 1: 557-610; "Nenad Močanin", Hrvatska znanstvena bibliografija (dalje: HZB), pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=86520>.

¹⁶ Ekrem Čaušević, *Gramatika suvremenoga turskog jezika* (Zagreb: Sveučilišna naklada, 1996); Arhiv Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (dalje: AFFSZ), Izvještaj komisije o rezultatima natječaja za izbor docenta za znanstveno područje filologije na Katedri za orijentalnu filologiju (turkologija) na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije. Posebno zahvaljujem Ivanu Kurjaku, voditelju Arhiva Filozofskoga fakulteta, za svesrdnu pomoć pri korištenju Arhiva.

¹⁷ "Vesna Miović", Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, pristup ostvaren 15. XII. 2014., http://www.zavoddbk.org/index.php?option=com_content&task=view&id=5; "Vesna Miović", HZB, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=168701>.

¹⁸ "Nastavnici: Tatjana Paić-Vukić"; "Tatjana Paić-Vukić", HZB, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=215442>.

¹⁹ "Nastavnici: Kornelija Jurin Starčević", KTFFSZ, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/nastavnici.html>; "Kornelija Jurin Starčević", HZB, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=245355>.

²⁰ "Nastavnici: Vjeran Kursar", KTFFSZ, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/nastavnici.html>; "Vjeran Kursar", HZB, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=265021>.

Zaklade Alexandera von Humboldta na Sveučilištu u Bochumu u Njemačkoj bavi raznim aspektima osmanske vladavine u hrvatskim zemljama i vanjskom politikom Republike Turske na Balkanu. Osim spomenutih osoba, na Filozofskom se fakultetu turkološkim, posebice filološkim, temama bave turkologinje Marta Andrić²¹ i Barbara Kerovec,²² a književnim Azra Abadžić Navaey.²³

Osnivanje Katedre za turkologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu

O osnivanju odsjeka za orijentalne jezike na zagrebačkom sveučilištu razmišljalo se u JAZU još 1891. i 1896., ali ništa se nije postiglo. U vrijeme aneksije BiH 1908. skupina profesora zagrebačkoga Filozofskog fakulteta na čelu s Izidorom Kršnjavim i Vjekoslavom Klaićem započela je pripreme za osnivanje katedre za orijentalne jezike, ali ona zbog nedostatka stručnjaka nije mogla biti ostvarena. Zagovor da turkološke studije utemelji glasoviti Safvet-beg Bašagić, bečki student i vrsni orijentalist i prevoditelj, nije provedena u život jer je Bašagić odustao od te ideje kada se posvetio političkoj aktivnosti u BiH. Prvi lektor-predavač za turski jezik na Filozofskom fakultetu bio je tek Aleksej Olesnicki, koji je na to mjesto izabran za ljetni semestar akademske godine 1936./1937. kao vanjski suradnik, odnosno pomoćni nastavnik turskoga jezika. Tada je počeo predavati tursku gramatiku i vježbe u čitanju turskih tekstova. Od 1941. bio je lektor turskoga jezika. Izabran je u zvanje docenta 1943., ali je iste godine iznenada preminuo. Tako se studij turkologije ugasio prije nego što je institucionalno utemeljen kao zasebna katedra ili odsjek.²⁴

Za oživljavanje ideje o utemeljenju katedre za turkologiju trebalo je pričekati do 1992., kada je inicijativu za njezino osnivanje na Filozofskom fakultetu dao dr. sc. Nenad Moaćanin. Tadašnji pročelnik Odsjeka za opću lingvistiku i orijentalne studije, akademik Mislav Ježić, zdušno je podržao Moaćaninovu inicijativu i studij turkologije uveo u spomenuti odsjek. Bilo je dogovoreno da dr. sc. Ekrem Čaušević, bosansko-hercegovački turkolog, nakon isteka svoje stipendije pri Zakladi Alexander von Humboldt u Njemačkoj počne predavati na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Čaušević je prije odlaska na stipendiju u Njemačku bio docent na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, gdje je na Odsjeku za orijentalistiku na svim godinama studija predavao suvremeni turski jezik, osmanski jezik, povijest turskoga jezika i druge predmete. Od 1987. do 1992. bio je šef Katedre za turkologiju Univerziteta u Sarajevu i dva puta pročelnik Odsjeka za orijentalistiku.²⁵

²¹ "Marta Andrić", HZB, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=264876>.

²² "Barbara Kerovec", HZB, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=277443>.

²³ "Azra Abadžić Navaey", HZB, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=264854>.

²⁴ Bajraktarević, "Kratak osvrt", 315-316.

²⁵ AFFSZ, Izveštaj komisije o rezultatima natječaja za izbor docenta za znanstveno područje filologije na Katedri za orijentalnu filologiju (turkologija) na Odsjeku za opću lingvistiku i ori-

U lipnju 1993. Vijeće Filozofskoga fakulteta u Zagrebu donijelo je odluku o utemeljenju Katedre za turkologiju. Čaušević je godinu dana vodio tečaj za lingviste, izrađivao program studija turkologije i uređivao knjižnicu buduće Katedre, a 1995. izabran je za docenta na Katedri.²⁶ Dana 28. listopada 1993. Znanstveno-nastavno vijeće Filozofskoga fakulteta prihvatilo je nastavni program studija turkologije. Prvi predavači na Katedri bili su njezin osnivač Ekrem Čaušević i Nenad Moaćanin s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, a u planu je bilo uključivanje vanjskih suradnika i angažiranje lektora za turski jezik, što je ostvareno iduće akademske godine.²⁷ Važno je naglasiti da zagrebačka turkologija ne bi bila mogla zaživjeti kao samostalan studij da se u njezin rad od prvoga dana nisu uključili kao predavači Nenad Moaćanin, Tatjana Paić-Vukić te dr. sc. Fehim Nametak s Filozofskoga fakulteta u Sarajevu, koji je s predavanjima počeo akademske godine 1995./1996.²⁸

Utemeljenje Katedre za turkologiju i njezini nastavni programi

Razdvajanjem Odsjeka za orijentalne studije i hungarologiju na dva odsjeka (Odsjek za indologiju i dalekoistočne studije i Odsjek za hungarologiju i turkologiju) provedenim 2005. Katedra za turkologiju postala je dijelom potonjega odsjeka.²⁹ Iduća promjena dogodila se 2006., kada se tom odsjeku pridružio studij judaistike, a odsjek je preimenovan u Odsjek za hungarologiju, turkologiju i judaistiku.³⁰ Ekrem Čaušević predstojnik je Katedre za turkologiju (prije Katedre za bliskoistočne orijentalne filologije: turkologija) od njezina utemeljenja 1994. sve do danas, a bio je i pročelnik Odsjeka za hungarologiju, turkologiju i judaistiku (prije Odsjeka za hungarologiju i orijentalne studije, odnosno Odsjeka za hungarologiju i turkologiju) u više navrata u zadnjih 20 godina.³¹ Osim toga, Čaušević je dao presudan doprinos ustrojenju turkološke

jentalne studije; Izvještaj Stručnog povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za izbor docenta za znanstveno područje filologije na Katedri za orijentalnu filologiju (turkologija) na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije, u Zagrebu, 6. travnja 1994.

²⁶ AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Znanstveno-nastavnog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu – Humanističke i društvene znanosti, održane 29. lipnja 1993.

²⁷ AFFSZ, Odluka o prihvaćanju nastavnog programa (međuodsječkoga) studija turkologije Odsjeka za opću lingvistiku i orijentalne studije, 28. listopada 1993.; Neven Ušumović, Ekrem Čaušević, "Translations from Turkish in Croatia, 1990–2010", *Translating in the Mediterranean* 82 (2011), pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.npage.org/IMG/pdf/Turkish-Croatia-corr.pdf>.

²⁸ Na ovim i svim daljnjim informacijama o osnivanju Katedre zahvaljujem dr. sc. Ekremu Čauševiću.

²⁹ AFFSZ, Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 11. svibnja 2005.

³⁰ AFFSZ, Zapisnik 5. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. veljače 2006.

³¹ AFFSZ, Poziv na 5. sjednicu Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održanu 29. veljače 2008., Izvještaj Stručnog povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za izbor u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora (trajno zvanje) za područje humanističkih znanosti,

katedre: izradio je sve planove i programe studija, uključujući "bolonjski". Veliku je pozornost posvetio i obogaćenju knjižnoga fonda Knjižnice turkologije (danas je to Zbirka za turkologiju i nalazi se u sastavu Knjižnice Filozofskoga fakulteta) te je u prvih desetak godina djelovanja na Katedri osobnim zalaganjem preko Veleposlanstva Republike Turske u Zagrebu rečenoj Knjižnici priskrbio više od dvije stotine knjiga.³²

Studij turkologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu usporediv je s istoimenim studijima u Europi (ponajprije njemačkim, austrijskim i mađarskim), u Sjedinjenim Američkim Državama i Turskoj. Ipak, budući da turkološki studiji osim zajedničkih crta imaju i neke posebnosti koje odražavaju potrebe svake od zemalja pojedinačno, i zagrebačka se turkologija razlikuje od drugih po važnosti koju pridaje osmanskome jeziku (pa time donekle i arapskom) i općoj i kulturnoj povijesti osmanskih Turaka. Takva znanja omogućuju čitanje i razumijevanje osmanskih dokumenata i narativnih izvora relevantnih za opću i kulturnu povijest Hrvatske. Zagrebačka turkologija dijeli sa sveučilištima u Europi one sadržaje koji su bitan sastavni dio turkologije: nastavu iz suvremenoga turskog jezika kao najznačajnijega među turkijskim jezicima, nastavu iz turske književnosti i islamske civilizacije te predmete iz opće i kulturne povijesti starih i suvremenih turkijskih naroda. Svake se godine na studij turkologije može upisati 15 studenata kojima je turkologija primarni studijski smjer i još 15 studenata kojima je turkologija druga studijska grupa.³³

Prvi ("predbolonjski") nastavni program studija turkologije trajao je četiri akademske godine, a obuhvaćao je sljedeće predmete: Uvod u turkologiju, Turski jezik I: fonetika i fonologija, Islamska civilizacija I, Lektorske vježbe I, Osnove arapskoga jezika I, Izborni predmet I, Turski jezik II: morfologija s osnovama sintakse, Turska književnost, Islamska civilizacija II, Lektorske vježbe II, Osnove arapskoga jezika II, Izborni predmet II, Turski jezik III: Sintaksa, Uvod u osmanski turski jezik, Turska književnost I, Osmanska diplomatika i

polje bliskoistočne filologije, grana: turkologija; Izvještaj i prijedlog Povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za znanstveno-nastavno zvanje docenta, izvanrednog ili redovitog profesora za znanstveno područje humanističkih znanosti (filologija) na Katedri za turkologiju na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije; Zapisnik 4. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 21. siječnja 1999.; Zapisnik 1. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 24. listopada 2005.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. rujna 2009.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 17. lipnja 2002.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. rujna 2013.

³² AFFSZ, Poziv na 5. sjednicu Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održanu 29. veljače 2008., Izvještaj Stručnog povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za izbor u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora (trajno zvanje) za područje humanističkih znanosti, polje bliskoistočne filologije, grana: turkologija; Izvještaj i prijedlog Povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za znanstveno-nastavno zvanje docenta, izvanrednog ili redovitog profesora za znanstveno područje humanističkih znanosti (filologija) na Katedri za turkologiju na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije, 17. siječnja 2003.

³³ "Studij turkologije. Europski sustav prijenosa bodova (European Credit Transfer System)", KTFFSZ, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/O%20studiju.html>.

paleografija I, Lektorske vježbe III, Osnove perzijskog jezika, Izborni predmet III, Turski jezik IV, Ustroj turkijskih jezika, Turska književnost II, Osmanski turski jezik, Osmanska diplomatika i paleografija II, Lektorske vježbe IV i Izborni predmet IV.³⁴

Od akademske godine 2005./2006. na Filozofskom se fakultetu u Zagrebu studira prema novim studijskim programima, popularno nazvanima "bolonjskim". Riječ je o programima koji svoju koncepciju obrazovanja grade na načelima Bolonjske deklaracije, prema kojoj, među ostalim, preddiplomski studiji traju tri, a diplomski dvije godine. Prema načelima spomenute deklaracije izrađene su zakonske pretpostavke za provedbu reforme studija, što je omogućilo Filozofskom fakultetu da u akademskoj godini 2004./2005. pristupi izradi novih studijskih programa, a već godinu poslije i njihovu izvođenju. Bolonjski nastavni program studija turkologije sastoji se od preddiplomskoga i diplomskoga dijela: šest semestara za prvostupnika (*baccalaurea*, odnosno *baccalaureus*) i četiri semestra za magistra turkologije. Ukupan zbroj bodova nakon završenoga preddiplomskog i diplomskog studija te obrane diplomskoga rada iznosi 180. Preddiplomski studijski program turkologije osposobljava studente za nastavak u diplomskom studiju, odnosno za zaposlenje u gospodarstvu, kulturi, u knjižnicama, zavodima, trgovačkim predstavništvima itd. gdje se traže stupanj naobrazbe te jezične, znanstvene i metodološke kompetencije koji se stječu na preddiplomskom studiju turkologije. Diplomski studij osposobljava za početak stručnoga ili znanstvenoga rada u turkologiji ili za zaposlenje u institutima, bibliotekama i uopće u znanosti, kulturi, diplomaciji ili gospodarstvu, gdje se traže stupanj naobrazbe te jezične, znanstvene i metodološke kompetencije koji se stječu na diplomskom studiju turkologije. Studij je dvodisciplinarnan, odnosno kombinira se s još jednom studijskom grupom, i zbog mogućnosti studiranja više filologija ili zbog kombiniranog filološkog i lingvističkog odnosno filološkog i prikladnog nefilološkog studija, a i zbog usporedivosti naše turkologije s turkološkim studijima u inozemstvu, koji su odreda dvopredmetni. Dosadašnja iskustva pokazuju da je studij turkologije zahtjevan, no da ga motivirani studenti sa zadovoljstvom prate i postižu očekivana znanja, osposobljenost i vještine.

Obvezatni predmeti na preddiplomskom studiju turkologije su: Turski jezik: fonetika, fonologija, morfonologija I i II, Uvod u studij turkologije I i II, Islamska civilizacija I i II, Strani jezik struke I i II, Turski jezik: morfologija I i II, Povijest Osmanskog Carstva, Osnove arapskog jezika: arapsko pismo, fonetika i fonologija I i II, Povijest Republike Turske, Turski jezik: osnove sintakse I i II, Osnove arapskog jezika: morfologija s elementima sintakse I i II, Stari turkijski narodi i jezici i Suvremeni turkijski narodi i jezici. Obvezatni predmeti na diplomskom studiju turkologije su: Sintaksa finitnih glagolskih formi turskog jezika, Uvod u osmanski jezik I i II, Uvod u osmansku književnost, Sintaksa infinitivnih glagolskih formi turskog jezika, Osmanska književnost, Turski jezik: ustroj/kontrastiranje/prevođenje I i II, Kulturna povijest Osman-

³⁴ AFFSZ, Nacrt nastavnog programa studija turkologije.

skog Carstva I i II, Uvod u modernu tursku književnost i Uvod u suvremenu tursku književnost.³⁵

Predavači na Katedri za turkologiju u Zagrebu

Ekrem Čaušević predaje tijekom svih 20 dosadašnjih akademskih godina Katedre. Do zaposlenja drugih stalnih zaposlenika na Katedri Čaušević je imao enormnu satnicu, a ona je posljedica činjenice da je bio jedini turkolog lingvističkoga usmjerenja u Republici Hrvatskoj. Osim toga, godinama je obavljao sve stručne i organizacijske poslove Katedre.³⁶ Rješenje toga problema bilo je zapošljavanje znanstvenih novaka koji bi se usmjerili na turski jezik, odnosno na tursku književnost. Zato su od akademske godine 2003./2004. na Katedri zaposlene Marta Andrić i Azra Abadžić Navaey kao znanstvene novakinje.³⁷ Njima se u akademskoj godini 2005./2006. pridružila i Barbara Kerovec.³⁸

Čaušević je u "predbolonjsko" vrijeme predavao na sljedećim kolegijima: Turski jezik I – fonetika i fonologija, Turski jezik II – morfologija s osnovama sintakse, Turski jezik III – Sintaksa, Uvod u osmanski jezik, Osmanski jezik, Uvod u turkologiju i Ustroj turkijskih jezika. Na "bolonjskom" studiju vodi kolegije i/ili drži predavanja iz kolegija: Turski jezik: fonetika, fonologija, morfologija I i II, Uvod u studij turkologije I i II, Turski jezik: morfologija I i II, Turski jezik: osnove sintakse I i II, Stari turkijski narodi i jezici, Suvremeni turkijski narodi i jezici i Sintaksa finitnih glagolskih formi turskog jezika.³⁹

Tatjana Paić-Vukić, zaposlena u Arhivu HAZU, izvodila je nastavu arapskoga jezika tijekom 19 akademskih godina Katedre, na kojoj su se predavanja iz arapskoga jezika u skladu s nastavnim programom počela izvoditi na drugoj godini studija, dakle 1995./1996.⁴⁰ Paić-Vukić vodila je kolegije Arapski jezik I i II do akademske godine 2005./2006.,⁴¹ a zatim su 2006. ti kolegiji podijeljeni

³⁵ "Studij turkologije".

³⁶ AFFSZ, Izvještaj i prijedlog Povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za znanstveno-nastavno zvanje docenta, izvanrednog ili redovitog profesora za znanstveno područje humanističkih znanosti (filologija) na Katedri za turkologiju na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije, 17. siječnja 2003.

³⁷ AFFSZ, Andrić Marta i Abadžić Navaey Azra – podaci o kandidatima; Djelovodnik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu za godinu 2003./2004.

³⁸ AFFSZ, Kerovec Barbara – ugovor o radu na određeno vrijeme; Djelovodnik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu za godinu 2005./2006.

³⁹ AFFSZ, Izvještaj i prijedlog Povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za znanstveno-nastavno zvanje docenta, izvanrednog ili redovitog profesora za znanstveno područje humanističkih znanosti (filologija) na Katedri za turkologiju na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije, 17. siječnja 2003.; Poziv na 5. sjednicu Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održanu 29. veljače 2008.; Izvještaj Stručnog povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za izbor u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora (trajno zvanje) za područje humanističkih znanosti, polje bliskoistočne filologije, grana: turkologija.

⁴⁰ AFFSZ, Dekanatu Filozofskoga fakulteta, 15. rujna 2011.; Vanjski suradnici, 2011./2012.

⁴¹ AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 23. studenoga 2000.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu

na četiri jednosemestralna kolegija: Osnove arapskoga jezika: arapsko pismo, fonetika i fonologija I i II te Osnove arapskoga jezika: morfologija s elementima sintakse I i II.⁴²

Nenad Moačanin s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu predavao je na kolegijima Islamska civilizacija, Osmanski turski jezik te Osmanska diplomatika i paleografija od osnivanja turkološke katedre pa do danas.⁴³

Fehim Nametak s Filozofskoga fakulteta Univerziteta u Sarajevu predavao je na zagrebačkoj turkološkoj katedri od 1995. do 2010. godine. Nastavu je, kao i svi gostujući profesori sa sarajevskoga sveučilišta, izvodio kumulativno, odnosno dolazio je u Zagreb dvaput u semestru. Vodio je kolegije Uvod u tursku književnost (tijekom akademske godine 1994./1995.),⁴⁴ Suvremena turska književnost, Stara osmanska književnost i Osmanska književnost (od akademske godine 1995./1996. do 2007./2008.),⁴⁵ Uvod u osmansku književnost I i II (na diplomskom studiju) tijekom akademske godine 2008./2009.⁴⁶ te kolegije Uvod u osmansku književnost, Osmanska književnost, Turska književnost 19.

održane 17. svibnja 2001.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 17. lipnja 2002.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 2003.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2004.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 11. svibnja 2005.

⁴² AFFSZ, Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. lipnja 2006.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2007.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. travnja 2008.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. lipnja 2009.; Zapisnik 6. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. i 18. ožujka 2011.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2011.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. lipnja 2013.

⁴³ AFFSZ, Nacrt nastavnog programa studija turkologije; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 17. lipnja 2002.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 2003.; Prijedlog Odsjeka za orijentalne studije i hungarologiju za ponovno odobrenje angažiranja vanjskih suradnika u akademskoj godini 2005./2006., 27. travnja 2005.; Prijedlog Odsjeka za hungarologiju, turkologiju i judaistiku za odobrenje angažiranja vanjskih suradnika u akademskoj godini 2006./2007., 12. lipnja 2006.

⁴⁴ Dr. sc. Nametak održao je spomenuta predavanja u bloku predavanja od 29. ožujka do 7. travnja 1995. godine. AFFSZ, Djelovodnik Filozofskog fakulteta u Zagrebu za godinu 1995.

⁴⁵ AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 23. studenoga 2000.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 23. travnja 2001.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 17. lipnja 2002.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 2003.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2004.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 11. svibnja 2005.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. lipnja 2006.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2007.

⁴⁶ AFFSZ, Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. travnja 2008.

stoljeća i Suvremena turska književnost (na diplomskom studiju) tijekom akademske godine 2009./2010. i 2010./2011.⁴⁷

Muhamed Ždralović iz Arhiva HAZU držao je predavanja na kolegijima Orijentalno-islamska civilizacija I i II i (po "bolonjskom" programu) Islam: povijest, civilizacija, kultura I i II od utemeljenja Katedre za turkologiju 1994. do svoje iznenadne smrti 2007. godine.⁴⁸ Tijekom te akademske godine (2007./2008.) dr. sc. Amir Ljubović s Filozofskoga fakulteta Univerziteta u Sarajevu preuzeo je predavanja iz spomenutih kolegija i održavao ih je i iduće akademske godine (2008./2009.).⁴⁹

Dr. sc. Kerima Filan s Filozofskoga fakulteta Univerziteta u Sarajevu držala je predavanja na kolegiju Suvremeni turski jezik tijekom akademske godine 2003./2004.⁵⁰ i Turski jezik III i IV tijekom akademskih godina 2006./2007.⁵¹ i 2007./2008.⁵² te predavanja iz kolegija Turski jezik: morfologija I i II tijekom akademske godine 2008./2009.⁵³ Osim toga, vodila je kolegij Kulturna povijest Osmanskoga Carstva tijekom akademske godine 2009./2010.⁵⁴ i 2010./2011.⁵⁵

Dr. sc. Marta Andrić drži predavanja i vodi vježbe na jezičnim kolegijima od 2003. do danas, i to na sljedećim kolegijima koji su mijenjali naziv prilikom prelaska na "bolonjski" nastavni program: Turski jezik IV – sintaksa,⁵⁶ Turski

⁴⁷ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. lipnja 2009.; Zapisnik 2. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 18. studenoga 2010.

⁴⁸ AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 2003.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2004.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 11. svibnja 2005.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. lipnja 2006.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. lipnja 2006.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2007.

⁴⁹ AFFSZ, Zapisnik 3. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 19. prosinca 2007.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. travnja 2008.

⁵⁰ Kerima Filan mijenjala je tijekom akademske godine 2003./2004. Čauševića tijekom njezove slobodne studijske godine. AFFSZ, Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 14. travnja 2003.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 2003.

⁵¹ AFFSZ, Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. lipnja 2006.

⁵² AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2007.

⁵³ AFFSZ, Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. travnja 2008.

⁵⁴ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. lipnja 2009.

⁵⁵ AFFSZ, Zapisnik 6. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. i 18. ožujka 2011.

⁵⁶ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2007.

jezik: morfologija I i II,⁵⁷ Turski jezik: fonetika, fonologija, morfologija I i II te Turski jezik: ustroj/kontrastiranje/prevođenje I i II. Osim toga, od akademske godine 2012./2013. predaje na kolegijima Uvod u osmanski jezik I i II i Osmanska lektira.⁵⁸

Dr. sc. Barbara Kerovec od svojega zaposlenja na Katedri 2005. do danas također drži predavanja i vodi vježbe na jezičnim kolegijima: Turski jezik: osnove sintakse I i II,⁵⁹ Turski jezik: morfologija I i II, Turski jezik: osnove sintakse I i II, Sintaksa finitnih glagolskih formi turskog jezika i Sintaksa infinitivnih glagolskih formi turskog jezika.⁶⁰

Dr. sc. Azra Abadžić Navaey od svojega zaposlenja na Katedri 2003. predaje na književnim kolegijima: Turska književnost I, II i III u ljetnom semestru 2003./2004.,⁶¹ Uvod u osmansku književnost I i II, Osmanska književnost i Uvod u modernu tursku književnost I i II.⁶² Od akademske godine 2013./2014. predaje i na kolegijima Islamska civilizacija I i II,⁶³ a od akademske godine 2003./2004. predaje i izborne kolegije Osnove perzijskog jezika I i II.⁶⁴ Prije dr. sc. Abadžić Navaey taj je izborni kolegij vodio Ebtehaj Navaey od akademske godine 1996./1997. do 2002./2003.⁶⁵

Dr. sc. Alena Ćatović, čija je matična ustanova Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, počela je gostovati na zagrebačkoj Katedri od akademske godine 2012./2013. i održavati predavanja iz kolegija Uvod u modernu tursku književnost I i II.⁶⁶

⁵⁷ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. rujna 2008.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. rujna 2009.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2010.

⁵⁸ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. rujna 2013.

⁵⁹ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. rujna 2008.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. rujna 2009.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2010.

⁶⁰ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. rujna 2013.

⁶¹ AFFSZ, Zapisnik 6. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 8. ožujka 2004.

⁶² AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. rujna 2008.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. rujna 2009.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2010.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. rujna 2013.

⁶³ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. rujna 2013.

⁶⁴ AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 2003.

⁶⁵ AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 17. lipnja 2002.

⁶⁶ "Satnica", KTFFSZ, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/>.

Dr. sc. Vjeran Kursar s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu održavao je predavanja iz kolegija Povijest Osmanskog Carstva i Povijest Republike Turske tijekom akademske godine 2009./2010.⁶⁷ i 2010./2011.,⁶⁸ a na kolegijima Kulturna povijest Osmanskoga Carstva I i II predaje od 2011./2012.⁶⁹ do danas.⁷⁰

Dr. sc. Kornelija Jurin Starčević s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu predavala je na kolegijima Povijest Osmanskoga Carstva i Povijest Republike Turske tijekom akademske godine 2011./2012.⁷¹ i na njima ponovo predaje od akademske godine 2013./2014.⁷²

Dr. sc. Vesna Miović iz Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku predavala je na kolegiju Kulturna povijest Osmanskog Carstva na diplomskom studiju turkologije u zimskom semestru akademske godine 2010./2011.⁷³

Dr. sc. Dino Mujadžević sa Sveučilišta u Bochumu predavao je na kolegijima Islamska civilizacija I i II tijekom akademske godine 2009./2010.⁷⁴ i 2010./2011.⁷⁵

Jana Bušić, koja je diplomirala na zagrebačkoj turkološkoj katedri, bila je angažirana za izvođenje vježbi na kolegijima iz turskoga jezika tijekom akademske godine 2009./2010.⁷⁶ i 2010./2011.⁷⁷

Od osnivanja Katedre postojala je potreba za angažiranjem barem jednoga turskog lektora kao izvornoga govornika turskoga jezika jer studenti jedino u radu s lektorom kojem je turski materinji jezik mogu postići potreban stupanj znanja i vještine u komuniciranju na suvremenom turskom jeziku koji im je potreban u budućem zvanju profesora i prevoditelja. Zato je Filozofski fakul-

⁶⁷ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. rujna 2009.

⁶⁸ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2010.

⁶⁹ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2011.

⁷⁰ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. rujna 2013.

⁷¹ AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2011.

⁷² AFFSZ, Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. rujna 2013.

⁷³ AFFSZ, Zapisnik 2. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 18. studenoga 2010.; Zapisnik 6. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 18. ožujka 2011.

⁷⁴ AFFSZ, Zapisnik 2. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 20. studenoga 2009.

⁷⁵ AFFSZ, Zapisnik 2. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 18. studenoga 2010.

⁷⁶ AFFSZ, Zapisnik 4. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 27. siječnja 2010.

⁷⁷ AFFSZ, Zapisnik 2. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 18. studenoga 2010.

tet za ljetni semestar akademske godine 1995./1996. angažirao lektora za turski jezik Recaija Görgülüa, koji je radio na Katedri za turkologiju do kraja akademske godine 1999./2000.⁷⁸ Zatim je za posao stranoga lektora angažirana Hediye Gülsüm Dizioğlu, koja je radila kao lektorica od ljetnoga semestra akademske godine 2001./2002. do kraja akademske godine 2005./2006.⁷⁹ U ljetnom semestru akademske godine 2005./2006. angažiran je još jedan lektor, Mehmet Bulut, koji se na Katedri zadržao samo jedan semestar.⁸⁰ Za iduću akademsku godinu, 2006./2007., angažirano je dvoje lektora, Mehmet Işiker i Güldane Kalın, koji su radili na Katedri do kraja akademske godine 2010./2011.⁸¹ Nakon njih su angažirani lektori Özgür Öner i Asuman Ergün Ünsal, koji na Katedri rade i danas.⁸²

Od akademske godine 2013./2014. Katedra za turkologiju sklopila je veći broj ugovora o suradnji sa stranim sveučilištima preko programa Erasmus, a u ljetnom semestru iste godine Lokman Turan, prvi gostujući profesor iz Turske, za studente turkologije održao je seriju predavanja iz osmanske književnosti.⁸³

⁷⁸ AFFSZ, Odluka o odobravanju angažiranja stranog lektora za turski jezik na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije, 8. veljače 1996.; Personalni dosje Recaija Görgülüa; Zapisnik 20. sjednice Znanstveno-nastavnog vijeća Filozofskog fakulteta – Humanističke i društvene znanosti u Zagrebu, održane 4. srpnja 1996.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 1997.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 6. svibnja 1998.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 23. travnja 1999.; Strani lektori – produženje ugovora o radu na određeno vrijeme, 16. ožujka 2000.; Personalni dosje Recaija Görgülüa.

⁷⁹ AFFSZ, Zamolba za odobrenje produženog boravka u Republici Hrvatskoj za Hediye Gülsüm Dizioğlu; Personalni dosje Hediye Gülsüm Dizioğlu; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 17. lipnja 2002.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 9. lipnja 2003.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 26. travnja 2004.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 11. svibnja 2005.

⁸⁰ AFFSZ, Ugovor o djelu između Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i prof. Mehmeta Buluta, 10. veljače 2006.; Personalni dosje Mehmeta Buluta.

⁸¹ AFFSZ, Ugovor o djelu između Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i prof. Mehmeta Işikera, 27. rujna 2006.; Personalni dosje Mehmeta Işikera; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2007.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. travnja 2008.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. lipnja 2009.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2010.; Ugovor o djelu između Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i prof. Güldane Kalın, 27. rujna 2006.; Personalni dosje Güldane Kalın; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 16. srpnja 2007.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 29. travnja 2008.; Zapisnik 9. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 30. lipnja 2009.; Zapisnik 11. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 28. rujna 2010.

⁸² AFFSZ, Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 14. srpnja 2011.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 24. svibnja 2012.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 25. travnja 2013.; Zapisnik 10. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 14. srpnja 2011.; Zapisnik 8. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 24. svibnja 2012.; Zapisnik 7. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 25. travnja 2013.

⁸³ Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/>.

Aktivnosti Katedre za turkologiju

Katedra za turkologiju do sada je provela dva znanstvena projekta koja je financiralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (prije športa; MZOS = MZOŠ) Republike Hrvatske. Prvi se zvao "Turski i hrvatski jezik u kontaktu i u kontrastivnoj analizi" i trajao je od 2002. do 2006., a drugi "Kontrastivna analiza gramatičkoga ustroja turskog i hrvatskog jezika" i trajao je od 2007. do 2013. godine. Dr. sc. Čaušević bio je voditelj oba projekta, a znanstvene novakinje na oba projekta bile su Marta Andrić i Azra Abadžić Navaey (od 2003.) i Barbara Kerovec (od 2005.).⁸⁴ Osim toga, nastavnici Katedre za turkologiju istražuju kulturnu povijest Hrvatske i Bosne i Hercegovine, bave se osmanističkim temama i književnim prevođenjem. Ekrem Čaušević, Marta Andrić i mnogi bivši i sadašnji studenti Katedre preveli su zaista velik broj romana, ponajviše s turskoga jezika na hrvatski, ali i obrnuto. Treba istaknuti i da je dr. sc. Čaušević autor spomenute gramatike suvremenoga turskog jezika i turkološke čitanke za studente turkologije,⁸⁵ a u završnoj je fazi njegov rad na velikom hrvatsko-turskom rječniku.⁸⁶

Katedra za turkologiju do sada je organizirala dva međunarodna simpozija. Četvrti međunarodni turkološki simpozij zemalja jugoistočne Europe održan je u Zagrebu od 3. do 6. prosinca 2007. godine. Organizirao ga je Institut BAL-TAM iz Prizrena (Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi = Centar za balkanska turkološka istraživanja), a suorganizator je bila Katedra za turkologiju Filozofskoga fakulteta. U radu simpozija sudjelovalo je preko 80 turkologa iz jugoistočne Europe, Turske, Ruske Federacije, zemalja središnje Azije i Hrvatske, a rezultirao je objavom zbornika *Referati sa IV. međunarodnog turkološkog simpozijuma jugoistočne Evrope*.⁸⁷

Od 25. do 30. kolovoza 2008. u Zagrebu je na Filozofskom fakultetu održan 18. simpozij predosmanskih i osmanskih studija, koji organizira CIEPO (Comité International des Études pré-Ottomanes et Ottomanes = Međunarodni odbor za predosmanske i osmanske studije) u suradnji za zemljom domaćinom. Na tom najprestižnijem turkološkom skupu sudjelovalo je 87 sudionika iz cijeloga svijeta. Pokrovitelj simpozija bio je Filozofski fakultet, a njegovi neposredni organizatori bili su Nenad Moaćanin u ime Odsjeka za povijest i

⁸⁴ AFFSZ, Zapisnik 1. sjednice Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održane 24. listopada 2005.; Poziv na 5. sjednicu Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu održanu 29. veljače 2008.; Izvještaj Stručnog povjerenstva za ocjenu rezultata natječaja za izbor u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora (trajno zvanje) za područje humanističkih znanosti, polje bliskoistočne filologije, grana: turkologija.

⁸⁵ Ekrem Čaušević, *Turkološka čitanka. Izbor tekstova iz turskoga tiska s glosarom i komentarima* (Zagreb: Ibis grafika, 2002).

⁸⁶ Više o znanstvenom djelovanju nastavnika i suradnika Katedre za turkologiju i njezinu radu vidi: KTFFSZ, pristup ostvaren 15. XII. 2014., <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/index.php>.

⁸⁷ Nimetullah Hafiz, ur., *Referati sa IV. međunarodnog turkološkog simpozijuma jugoistočne Evrope* (Prizren: BALTAM – Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi, Prizren, 2010).

Ekrem Čaušević u ime Katedre za turkologiju. Dodjeljivanje domaćinstva Filozofskom fakultetu doživljeno je kao odavanje priznanja hrvatskoj osmanistici i turkologiji za dotadašnji znanstveni rad i postignute rezultate.⁸⁸ Simpozij je rezultirao objavom zbornika *Perspectives on Ottoman Studies*, u kojem su objavljeni referati 83 sudionika simpozija,⁸⁹ i zbornika *Osmanlı Sanatı, Mimarisi ve Edebiyatına Bakış*, u kojem su objavljeni referati 16 sudionika simpozija.⁹⁰

Zahvaljujući stipendiji Vlade Republike Turske do akademske godine 2011./2012. svakoga ljeta boravilo je u Turskoj 20 studenata turkologije na ljetnom tečaju turskoga jezika u Istanbulu, Ankari, Izmiru i drugim turskim gradovima. U troškovima njihova stipendiranja participira i MZOS RH, koji je isprva snosio putne troškove za prvih deset studenata na popisu prihvaćenih stipendista, a zatim za svih 20 studenata. Studenti tijekom boravka u Turskoj imaju osiguran smještaj u studentskim domovima i stanovitu novčanu potporu dok pohađaju predavanja iz turskoga jezika u Školi jezika TÖMER (Türkçe Öğrenme Merkezi = Centar za učenje turskoga jezika). Od akademske godine 2012./2013. studentske stipendije dodjeljuje Institut Yunus Emre, s kojim su Sveučilište u Zagrebu i Filozofski fakultet potpisali protokol o suradnji. U sastavu Odsjeka i Katedre za turkologiju djeluje i Klub studenata turkologije.⁹¹

Zaključak

Unatoč svojoj razmjerno kratkoj institucionalnoj povijesti i relativno malenom broju znanstvenika, hrvatska turkologija ima prepoznatljivo mjesto u svijetu. Katedra za turkologiju posljednjih 20 godina popunjava jednu od osjetnih praznina u obrazovnom sustavu Republike Hrvatske. Naime, do 1994. u Hrvatskoj se nije moglo obrazovati stručnjake sposobne za čitanje turskih dokumenata o pet stoljeća hrvatske povijesti i povijesti velikoga dijela svijeta s kojim nas je Osmansko Carstvo povezivalo, niti pružiti mogućnosti za djelomično upoznavanje s islamskim svijetom. Konstantna "proizvodnja" novih turkologa na spomenutoj Katedri u zadnja dva desetljeća i plodan rad hrvatskih znanstvenika osmanista i turkologa ispunjavaju očekivanja onih članova HAZU koji su još početkom XX. stoljeća sanjali o utemeljenju turkološke ustanove i začetku turkoloških istraživanja u Hrvatskoj.

⁸⁸ Ekrem Čaušević, "Priznanje hrvatskoj turkologiji", *Nova diplomacija* 1 (2008), br. 2: 72-73.

⁸⁹ Ekrem Čaušević, Nenad Moačanin, Vjeran Kursar, ur., *Perspectives on Ottoman Studies. Papers from the 18th Symposium of the International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies (CIEPO)* (Berlin: Lit Verlag, 2010).

⁹⁰ Ekrem Čaušević, Nenad Moačanin, Vjeran Kursar, ur., *Osmanlı Sanatı, Mimarisi ve Edebiyatına Bakış. 18. CIEPO (Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Çalışmaları Komisyonu) Sempozyumu, (25-30 Ağustos 2008, Zagreb, Zagreb Üniversitesi Felsefe Fakültesi) Bildirileri* (Edirne: Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü Yayını, 2011).

⁹¹ Ušumović, Čaušević, "Translations".

Arhivski izvori

Arhiv Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu:

- Zapisnici sjednica Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta, godišta: 1993. – 2014.
- Djelovodnici Filozofskog fakulteta, godišta: 1993. – 2014.
- Personalni dosjei zaposlenika Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Objavljeni izvori i literatura

- “Azra Abadžić Navaey”. Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=264854>.
- Bajraktarević, Sulejman. “Kratak osvrt na istorijat Orijentalne zbirke Jugoslaven-ske akademije u Zagrebu”. *Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslo-venskih naroda pod turskom vladavinom* 2 (1951): 315-319.
- Bajraktarević, Sulejman. “O razvitku Orijentalne zbirke Jugoslaven-ske akademi-je znanosti i umjetnosti u Zagrebu”. *Ljetopis Jugoslaven-ske akademije znanosti i umjetnosti za godine 1949-1950* 57 (1953): 147-154.
- Bajraktarević, Sulejman. “Ottenfelsova orijentalistička zbirka u zagrebačkom Državnom arhivu”. *Zbornik Historijskog instituta JAZU* 2 (1959): 75-130.
- Bajraktarević, Sulejman. “Turski dokumenti franjevačkih samostana u Živogo-šću i u Makarskoj”. *Zbornik Historijskog instituta Jugoslaven-ske akademije* 4 (1961): 383-392.
- “Barbara Kerovec”. Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=277443>.
- Čaušević, Ekrem. *Gramatika suvremenoga turskog jezika*. Zagreb: Sveučilišna naklada, 1996.
- Čaušević, Ekrem. “Priznanje hrvatskoj turkologiji”. *Nova diplomacija* 1 (2008), br. 2: 71-76.
- Čaušević, Ekrem. *Turkološka čitanka. Izbor tekstova iz turskoga tiska s glosarom i komentarima*. Zagreb: Ibis grafika, 2002.
- Čaušević, Ekrem; Moaćanin, Nenad; Kursar, Vjeran, ur. *Osmanlı Sanatı, Mima-rişi ve Edebiyatına Bakış*. 18. CIEPO (Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Çalışmaları Komisyonu) Sempozyumu, (25-30 Ağustos 2008, Zagreb, Zagreb Üniversitesi Felsefe Fakültesi) Bildirileri. Edirne: Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü Yayını, 2011.
- Čaušević, Ekrem; Moaćanin, Nenad; Kursar, Vjeran, ur. *Perspectives on Ottoman Studies. Papers from the 18th Symposium of the International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies (CIEPO)*. Berlin: Lit Verlag, 2010.
- “Digitalizacija orijentalnih rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagre-bu”. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Pristup ostvaren 15. XII.

2014. <http://www.nsk.hr/digitalizacija-orijentalnih-rukopisa-nacionalne-i-sveucilisne-knjiznice-u-zagrebu/>.
- Dizdar, Jadranka. "Zajednička povijest u sjećanjima i kompjutoru". *Oslobođenje*, (Sarajevo), 15. II. 2014., 28-29.
- Hafiz, Nimetullah, ur. *Referati sa IV. međunarodnog turkološkog simpozijuma jugoistočne Evrope*. Prizren: BALTAM – Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi, 2010.
- Jahić, Mustafa. "In memoriam – dr. Muhamed Ždralović (1944 – 2007)". *Annals of the Gazi Husrev-bey Library* 25-26 (2006-2007): 395-396.
- Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/>.
- "Kornelija Jurin Starčević". Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=245355>.
- "Marta Andrić". Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=264876>.
- Mujadžević, Dino. "Town and country on the middle Danube, 1526–1690 (Nenad Moačanin)". *Scrinia Slavonica* 11 (2011), br. 1: 557-610.
- "Nastavnici: Kornelija Jurin Starčević". Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/nastavnici.html>.
- "Nastavnici: Tatjana Paić-Vukić". Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/nastavnici.html>.
- "Nastavnici: Vjeran Kursar". Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/nastavnici.html>.
- "Nenad Moačanin". Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=86520>.
- "Satnica". Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/>.
- "Studij turkologije. Europski sustav prijenosa bodova (European Credit Transfer System)". Katedra za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://www.ffzg.unizg.hr/turkolog/Stranice/O%20studiju.html>.
- "Tatjana Paić-Vukić". Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=215442>.
- Ušumović, Neven; Čaušević, Ekrem. "Translations from Turkish in Croatia, 1990–2010". *Translating in the Mediterranean* 82 (2011). Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://www.npage.org/IMG/pdf/Turkish-Croatia-corr.pdf>.
- "Vesna Miović". Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. http://www.zavoddbk.org/index.php?option=com_content&task=view&id=5.

“Vesna Miović”. Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=168701>.

“Vjeran Kursar”. Hrvatska znanstvena bibliografija. Pristup ostvaren 15. XII. 2014. <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=265021>.

Ždralović, Muhamed. “Aleksej Olesnicki i Orijentalna zbirka Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (u povodu 30. godišnjice smrti A. Olesnickog)”. *Radovi Arhiva Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 2 (1973): 97-110.

SUMMARY

THE HISTORY OF TURKOLOGY RESEARCH IN CROATIA AND OF THE CHAIR OF TURKOLOGY OF THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES IN ZAGREB

In this paper, based on archival records of the Archive of the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb and on relevant literature, the history of individual and institutional Turkology research in Croatia is analyzed. The Oriental Collection of HAZU was formed in Zagreb in 1927 and on the same year HAZU tasked German Turkologist Franz Babinger with collecting Oriental manuscripts in Croatia and Bosnia and Herzegovina. The following year, Russian Turkologist Aleksey Olesnitski took over that task and in the following years he collected 1966 manuscripts, 660 documents and over 500 books for the Oriental Collection, as well as wrote numerous valuable works. Besides that, in 1937, Olesnitski was named lecturer of Turkish language at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, but his work was stopped by his early death in 1943. Olesnitski's scientific work in the field of Turkology was preceded by the work of Ćiro Truhelka on the beginning of the 20th century. From the 1970s onwards that work was continued by Muhamed Ždralović, from the 1980s by Nenad Moačanin, from the 1990s by Ekrem Čaušević, Vesna Miović and Tatjana Paić-Vukić, while in the new millennium Kornelija Jurin Starčević, Vjeran Kursar, Dino Mujadžević, Marta Andrić, Barbara Kerovec and Azra Abadžić Navaey joined the Turkology research of their predecessors. On the other hand, the place of the professor of Turkish language at the Faculty of Humanities and Social Sciences, that was suddenly extinguished in 1943, was revived in 1994 with the launch of the Chair of Turkology with Ekrem Čaušević as Head, Marta Andrić, Barbara Kerovec and Azra Abadžić Navaey as lecturers, two foreign language instructors and associates from the Faculties of Humanities and Social Sciences in Zagreb and in Sarajevo.

Key words: Turkology, Ottoman studies, Oriental Collection of HAZU, Ekrem Čaušević, Chair of Turkology of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb